

LILIANA POPOVSCHI

Institutul de Relații
Internaționale din Moldova
(Chișinău)**ASPECTE ONOMASIOLOGICE ALE
CREĂRII UNITĂȚILOR DENOMINATIVE
(pe baza terminologiei somatice dialectale
românești)****Abstract**

In the present article the author attempts to make an onomasiological classification of the nominative units, using as illustrative material anatomical terms selected from Romanian regional linguistic atlases. Such a classification is based on the motivation of the nominative units, which is preceded by the process of reflexion of the objects' signs in people's consciousness. The signs that motivated the creation of dialectal anatomical terms are: form, position, function etc.

Keywords: onomasiology, denominative units, denomination process, motivation, motivating signs, morphemic derivation, semantic derivation, anatomical terms, Romanian regional linguistic atlases, linguistic geography, classification.

Tipologia unităților denominative ale limbii poate fi stabilită în funcție de diverse criterii: etimologic, funcțional, morfologic, formal, semantic, derivațional etc. În cele ce urmează ne propunem să realizăm o clasificare onomasiologică a unităților denominative ale limbii, utilizând ca material ilustrativ termeni somatici dialectali, excerptați din atlasele regionale ale limbii române.

După cum cunoaștem, onomasiologia studiază procesul și procedeele denominării, precum și tipurile de denumiri corespunzătoare procedeelelor denominative.

Amintim că unitățile denominative ale limbii, create după modele interne, apar pe două căi: prin procedeul derivării morfematice și al derivării semantice. Derivarea morfematică se realizează prin prefixare, sufixare, compunere și abreviere; derivarea semantică – prin formarea de noi sensuri asociate cu sensul primar în urma transferului onomasiologic, prin extinderea funcției denominative a cuvintelor existente. Din punct de vedere onomasiologic, cele două modalități de derivare, deși diferite ca tehnică, „fac parte din categoria procedeelelor de denominare servind procesului de generare a unităților de denotație”, între ele existând „mai multe laturice comune decât deosebiri”, ambele încadrându-se în conceptul de „derivare denominativă” [1, p. 274-275].

Prin urmare, rezultatul unui act denominativ nu este neapărat doar un cuvânt (creație prefixală, creație sufixală, cuvânt compus), ci poate fi vorba și de un sens nou, un derivat semantic; pe de altă parte, noua denumire poate fi o sintagmă, formată din două sau mai multe cuvinte, unitate lexicală de natură analitică ce apare ca urmare a procesului de lexicalizare. I. Evseev consideră că la etapa inițială orice unitate denominativă are caracter analitic și apare în planul sintagmatic al limbii, în cadrul propoziției-judecăți, iar în structura oricărui semn nou intră două elemente de conținut: 1) o parte din informația vehiculată de o anumită unitate de nominație are o funcție de identificare și servește la legarea noțiunii de conceptele deja cunoscute; 2) o altă parte din informație are rolul de diferențiere, întrucât opune noțiunea altor concepte din sistemul denotativ al limbii [2, p. 123-124]. În structura analitică inițială cele două elemente sunt redată în mod explicit. Cu timpul, caracterul analitic devine un inconvenient în funcționarea denumirii. În virtutea principiului economiei limbajului, emis de A. Martinet, termenul compus tinde spre unverbizare. Condensarea denumirii într-un singur cuvânt se realizează fie prin derivare morfematică (afixare, compunere, abreviere), fie prin derivare semantică (prin elipsa unui component al expresiei analitice și schimbarea sensului termenului condensat).

Cele două tipuri de derivare, făcând parte din categoria procedeele de denotare generatoare de semne ale limbii, sunt declanșate de același mecanism psihologic și interacționează „în statica și dinamica limbii”. Mai mult ca atât, cele două procedee se află în raport de „concuranță”, în sensul că un model de derivare poate fi dominant într-un subsistem al lexicului.

Procesul ce precedă formarea propriu-zisă a denumirilor presupune două etape esențiale: reflectarea și motivarea. Altfel spus, procesul denominării este strâns legat de procesul gândirii umane, iar factorul determinant în evoluția mijloacelor denominative și ale limbii în genere îl constituie „denominatorul” însuși. Actul denominativ comportă trei componente: realitatea obiectivă (denotatul) – procesul de gândire (reflectarea și analiza realității obiective) – forma verbală (partea materială a cuvântului), relația între realitatea obiectivă și limbă fiind mediată de gândire [3, p. 192-193].

Înainte de a fi numite, obiectele sunt reflectate în conștiința oamenilor prin intermediul senzațiilor, percepțiilor, reprezentărilor, noțiunilor. Noțiunea este forma cea mai generală și mai abstractă de reflectare a obiectelor în conștiință. Ea reflectă trăsăturile esențiale ale unei clase întregi de obiecte de același fel din realitatea înconjurătoare, pe care membrii unei comunități le-au identificat în procesul cunoașterii și al activității sociale, iar fiecare comunitate are, în parte, modul său specific de reflectare a realității.

Deși noțiunea este o categorie logică și ține de sfera gândirii, ea nu poate fi izolată de limbaj. Se știe că limba și gândirea constituie un tot întreg inseparabil, unitar. Ele interacționează și se condiționează reciproc. Datorită legăturii indisolubile dintre limbă și gândire, noțiunea nu se poate forma și nu poate exista în afara cuvântului, fără suportul denumirii. Denumirea este cea care exprimă noțiunea și „participă nemijlocit la conturarea, definitivarea, constituirea ei în rezultatul cunoașterii din ce în ce mai aprofundate a realității” [4, p. 152].

Contribuind la formarea noțiunii și exprimând-o, denumirea corelează prin intermediul ei cu obiectul realității pe care îl numește. Legătura dintre obiect și denumire nu este directă, ci mediată. De aceea ea are un caracter arbitrar, ea nu este determinată de conținutul noțiunii. Drept argument în acest sens servesc denumirile diferite ale obiectelor în limbi diferite sau în cadrul aceleiași limbi sub forma sinonimelor și a heteronimelor și complexe sonore care denumesc obiecte diferite.

Multe denumiri nu sunt totuși absolut întâmplătoare. Un anumit complex sonor poate fi legat de anumite proprietăți ale obiectului denumit. De exemplu, cucul are denumiri asemănătoare în toate limbile, bazate pe imitarea sunetelor emise de această pasăre, cuvântul *primăvară* poate fi ușor explicat prin *primă* și *vară*. Există părerea că „orice cuvânt, când e creat, are explicație, deci e motivat” [5, p. 195]. Motivarea este un fenomen, ce se datorează asociațiilor formale și semantice pe care le evocă cuvântul.

Caracterul motivat poate fi ușor sesizat la onomatopee, interjecții, cuvintele imitative, precum și la cele derivate și compuse, al căror sens derivă din sensul elementelor componente combinate după un model determinat. Motivarea lor decurge din structura lor formală. Despre cuvintele motivate se spune că posedă „formă internă”. Acest termen propus de W. von Humboldt desemnează „acel segment material din componența cuvântului care sugerează de ce obiectul a fost denumit prin cutare sau cutare reunire de sunete” [4, p. 153], „acea organizare a învelișului sonor al cuvântului care semnalează, motivează valoarea lui semantică”, modul de exprimare a noțiunii prin intermediul cuvântului [6, p. 129], „expresia viziunii proprii a subiectului față de lucrul denumit” [7, p. 33]. Orice denumire are o oarecare motivare la origine, care cu timpul se poate pierde din cauza evoluției fonetice, a evoluției semantice, a pierderii existenței independente a unora din elementele componente. De exemplu, românescul *câșlegi* nu mai este analizabil, deși vine de la lat. *caseum ligat*. Prin urmare, orice limbă are cuvinte motivate și nemotivate.

Se deosebesc mai multe tipuri de motivări: internă și externă, relativă și absolută. În cazul onomatopeelor, a interjecțiilor și a formațiilor imitative este vorba de motivare externă sau absolută. Aceste clase de cuvinte sunt puțin numeroase. Categoria cuvintelor care posedă motivare internă este mult mai mare. Prin motivare internă se înțelege „posibilitatea de a analiza structura cuvintelor bazându-ne pe comparația cu alte elemente ale limbii” [5, p. 196]. Motivarea internă este proprie cuvintelor derivate, cuvintelor compuse, sintagmelor, expresiilor frazeologice. Substantivul *trecător* este motivat pentru că e derivat de la verbul *a trece*, cu ajutorul sufixului *-tor*, care formează nume de agent. Există cuvinte parțial motivate, adică motivate prin unul din elementele structurii lor formale. De exemplu, românescul *mijloc*, derivat din latinescul *medius locus*, este analizabil doar în partea sa finală [5, p. 196]; în franceză semnificația cuvintelor *malheur* și *bonheur* poate fi explicată parțial după elementul inițial din structura lor *mal-* și *bon-*, elementul *heur* < lat. pop. *augurium* „noroc” a dispărut din uz [8, p. 39]. S. Ullmann deosebește trei tipuri de motivare: motivare fonetică, în cazul cuvintelor ce imită impresii auditive și care constituie motivarea absolută; motivare morfologică, specifică derivatelor prefixale, derivatelor sufixale și cuvintelor compuse, și motivare semantică, prezentă în cazul mutațiilor semantice, ambele reprezentând motivarea relativă [9, p. 102-104]. A. Evseev vorbește despre motivare metaforică, motivare prin intermediul oricărui

trop (metaforă, metonimie, hiperbolă, comparație etc.), „chiar și atunci când metafora și-a pierdut expresivitatea, iar expresia a devenit o simplă unitate de nominație a limbii”, de exemplu *ochi de pisică* [6, p. 130]. Denumirile motivate prezintă avantajul de a fi ușor de creat și ușor de înțeles.

Reflectarea lucrurilor din realitatea înconjurătoare și compararea, asocierea obiectelor noi cu obiectele vechi, cunoscute constituie primele etape ale procesului denominativ. Un cuvânt nou are întotdeauna la bază un cuvânt existent deja în limbă, astfel încât o denumire motivată amintește de un alt cuvânt, de multe ori nemotivat. Noile denumiri sunt motivate de semnele deja existente în limbă, deci motivarea „mediază trecerea de la un nume la altul, ... de la un sens la altul” [1, p. 276]. Motivarea marchează „etapa incipientă de selectare a unui indiciu comun ce „unește” obiectul nou-apărut cu un obiect deja existent” [10, p. 136]. Raporturile motivaționale (derivaționale) între cuvinte oglindesc conexiunile dintre realii și constituie un aspect important al organizării sistemice a lexicului.

Existența a două tipuri de cuvinte, motivate și nemotivate, caracterizează toate limbile naturale și reprezintă o universalie semantică, iar clasificarea onomasiologică a unităților denominative presupune analiza lor sub aspect motivațional. Teoria denominării nu se interesează doar de modelele existente de formare a unităților lexicale, ci și de legătura lor cu premisele desemnării obiectelor, de mecanismul de creare a semnelor limbii, în care rolul principal îi revine motivării lexicale. După părerea unor lingviști, „facultatea denumirilor motivate de a face trimitere la alte nume constituie baza cercetării în teoria denominării” [11, p. 419].

Având în vedere faptul că limba „funcționează, se percepe și se descoperă în vorbire”, iar limbajul este definit ca o „activitate creatoare de semne”, orice nouă denumire este rezultatul activității creatoare individuale, bineînțeles, acceptat mai târziu de întreaga comunitate. Crearea numelor noi este deci un proces spontan, natural, ce însoțește actul vorbirii. În acest sens, **atlasele lingvistice**, care „ne introduc ... în laboratorul graiului viu” [12, p. 160], oferă materiale prețioase pentru cercetarea fenomenului denominării. Aname în graiul viu activează legea spontaneității. Astfel onomasiologia spațială devine o direcție prioritară în cercetarea fenomenului denominării. Ținem să amintim că cele două direcții de cercetare – geografia lingvistică și onomasiologia – s-au dezvoltat paralel, iar geografia lingvistică, susține Eugeniu Coșeriu, „a dat un nou impuls onomasiologiei” [13, p. 51]. Trebuie menționat și faptul că „prezența pe harta lingvistică a denumirilor de diversă structură ne arată în mod concret și limpede posibilitatea de expresie și de alegere de către vorbitor a mijloacelor, procedeele și principiilor de denominare, sugerându-ne totodată, la citirea corelată a hărților, și calea parcursă în crearea și devenirea denumirilor” [14, p. 4]. În procesul căutării numelui pentru noul obiect, prin intermediul asociațiilor de idei, vorbitorul îl compară cu obiectele deja cunoscute și astfel este găsit semnul caracteristic comun pentru lucrurile omogene sau considerate omogene – motivemul (denotatorul, după unele surse [3]). Prin analiza onomasiologică a lexicului dialectal se poate stabili tipologia motivării unităților denominative.

Pornind de la întrebarea la care onomasiologia caută răspuns: „ce mijloace lingvistice întrebuițează vorbitorii unei limbi sau ai unui dialect pentru a denumi

lucrurile, fenomenele, procesele noi sau necunoscute de ei anterior și ce tipuri de denumiri există” [15, p. 35] și de la ideea că onomasiologia încearcă să afle nu doar cum se numesc obiectele lumii înconjurătoare, ci și de ce sunt numite într-un fel sau altul și cum reflectă denumirile realitatea [15, p. 89-90], vom încerca să stabilim tipurile de denumiri ale părților și organelor corpului omenesc corespunzătoare procedeele denominative și mecanismului psihologic de creare a lor.

Așa cum menționam mai sus, din punct de vedere al formei interne, denumirile sunt motivate și nemotivate.

Deși există părerea că în faza inițială orice cuvânt este motivat, în cazul multor cuvinte este imposibil de explicat legătura cu obiectele pe care le desemnează și asta pentru că, pe parcursul timpului, numeroase denumiri se demotivează. În româna modernă caracterul motivat nu mai poate fi sesizat la cuvintele autohtone, la cele mai multe cuvinte moștenite și la cele împrumutate (în cazul, mai ales, când nu cunoaștem limba de împrumut). În cadrul terminologiei populare a corpului omenesc cele mai numeroase sunt denumirile provenite din latină (*cap, creieri, păr, frunte, ochi, ureche, nas, mustață, falcă, gură, limbă, dinte, măsea, gingie, barbă, piele, măduvă, carne, sânge, vine, piept, coastă, inimă, țâță, mațe, buric, fiere, mână, cot, umăr, pumn, palmă, deget, unghie, picior, genunchi, călcâi, os, spate, spinare, plămâni, ficat* etc.). Majoritatea cuvintelor se referă la noțiunile esențiale ale sistemului onomasiologic uman, continuă să denumească aceeași parte a corpului sau același organ și fac parte din categoria celor mai uzuale cuvinte ale limbii române, cunoscute pe întreg teritoriul dacoromân și în dialectele românești sud-dunărene, ceea ce constituie o dovadă a latinității și a unității limbii române. Elementele de substrat sunt *buză* și *ceafă*, iar împrumuturile s-au făcut din slava veche (*glavă* „țeastă”, *obraz* „obraz, față”, *ciolan* „os”), din idiomurile sud-slave (*devlă* „țeastă”, *gârbiță, gușter* „esofag”, *babă* „stomac”, *târban* „pânțec”, *bobric* „rinichi”) și est-slave (*hârcă, cerep* „țeastă”, *visoc* „tâmplă”, *lopatcă* „omoplat”, *hrebet, pozvonocinic* „șira spinării”, *liohchi* „plămâni”, *jiludoc, chișcă* „stomac”, *jivot* „pânțec”), din maghiară (*labă* „talpă”, *vocsem* „tâmplă”, *bendeu, dobă* „pânțec”, *mai* „ficat”), din turcă (*gîgher* „ficat”) și din limbile romanice (*craniu, omoplat, rotulă, esofag, stomac, abdomen, intestine*).

Termenii creați pe teren românesc au caracter motivat și se caracterizează prin marea lor varietate, în special în cazul organelor sau părților corpului uman mai puțin cunoscute de vorbitorul simplu. Denumirile motivate au fost create prin derivare semantică și prin derivare morfematică.

Abordarea aspectului onomasiologic al formării cuvintelor necesită o analiză a diferitor tipuri de motivare și de semne motivante. Evidențierea acestor semne, care determină forma internă a denumirilor, are o importanță primordială pentru înțelegerea naturii denominării [15, p. 54], deoarece procedeele denominative sunt generale, dar se realizează în fiecare idiom (limbă, dialect, grai) prin intermediul unor modele concrete, uneori specifice numai idiomului dat, iar specificul unei limbi, al unui dialect sau grai constă și „în selectarea denotatorului care stă la baza modelului derivativ în cauză” [3, p. 199]. Acest lucru se explică prin faptul că „segmentarea aceluiași continuum semantic diferă de la un idiom... la altul”, iar „inventarul semnelor reprezentării obiectului, ce se află la baza nominării, este destul de variat chiar pentru aceeași limbă” [7, p. 37].

Deci, în procesul de denominare, pe lângă modelele existente de formare a cuvintelor, un rol la fel de important îl are fixarea semnelor reprezentării obiectului, ce servesc drept premisă pentru crearea noii denumiri. Motivarea este cea care determină alegerea semnului motivant și a cuvântului necesar pentru denumirea semnului respectiv. Acest cuvânt poate deveni el însuși denumirea noului obiect, printr-o mutație semantică, sau servește drept bază pentru crearea unei noi denumiri cu ajutorul mijloacelor morfematice.

Principalele semne motivante care au stat la baza creării termenilor somatici sunt:

forma: *burduf* „stomac, burtă”, *cercănele* „gene”, *gogoasă* „pleoapă”, *gligan*, *gârlici*, *dudă*, *maț*, *țeavă* „esofag”, *clapă*, *dreavă*, *cățel*, *liliac*, *melc* „omușor”, *măr*, *nod*, *ou*, *pară*, *poamă*, *nucă*, *cocoș*, *căluș*, *nucă*, *cucuruz*, *gușoi* „mărul lui Adam”, *scafă*, *scăfârlie*, *tărtăcuță*, *oală*, *troacă*, *tigaie*, *hârb*, *găvan*, *tipsie*, *caucă*, *ciutură*, *colfă*, *coașcă*, *tigvă*, *curcubetă*, *bostan*, *boacă*, *gămălie*, *bilă*, *căciulie*, *obadă*, *veșcă*, *veacă*, *scoarță*, *găoace*, *ghioc*, *coif*, *doască*, *coropcă*, *tabachircă*, *scoibură*, *bortă*, *școaibă*, *golf*, *beucă* „țeastă”, *lopată*, *lopătiță*, *lopățică*, *lopătea* „omoplat” etc.;

localizarea: *mințe*, *mințea omului* „creier”, *sprânceană de jos* „geană”, *sprânceană de sus*, *fruntea sprâncenii* „sprânceană”, *geana de sus*, *pleoapa de sus a ochiului*, *pleoapa ochiului de sus* „pleoapă”, *gâtiță*, *gâtlej*, *gâlder*, *gâterez*, *gârțiș* „esofag”, *gușterez*, *înghițitor*, *înghițituș*, *înghițitură* „omușor”, *capul beregății* „omușor, mărul lui Adam”, *creastă*, *țeapa capului*, *vârtejul capului*, *cornul capului*, *cununa capului*, *coama capului*, *cerul capului*, *podul capului*, *capu sus* „creștetul capului”, *spata la (de la) mână*, *spată de brâncă*, *spata de la (la) umăr*, *spetrie*, *spetează*, *umerar*, *osul spinării*, *oasele spinării*, *osul umărului*, *osu de la umăr*, *osul mâinii*, *ciontul umărului*, *ciontul din umăr*, *ciontul spatelui*, *ciolanul de la spate* „omoplat”, *capul șirii*, *brâu*, *rinichi* „șale” etc.;

funcția: *respirator* (pl. *respiratori*) „plămâni”, *râșniță*, *emistuială* „stomac”, *geană de soare* „geană”, *astupuș* „pleoapă”, *înghițitoare* „esofag”, *creștet*, *fedeu* „creștetul capului” etc.;

zgomotul produs: *buh*, *buhon*, *buhanos*, *bohoneț*, *buf*, *borhan* „stomac”; *gâlgărez*, *gârgăleț*, *gârgălod* „esofag; omușor; mărul lui Adam” etc.;

destinația: *gârtul* (*gâltanul*) *de mâncare* „esofag”.

V. Bahnaru recunoaște existența tipurilor mixte de denotatori [3, p. 225-226]. La baza somatismelor populare am identificat diferite tipuri mixte, precum:

forma și localizarea: *musteața ochiului* „gene”, *moacă*, *boldă* „țeastă”, *cununa gurii* „gingie”, *duda grumazului*, *duda de grumaz*, *duda la grumaz*, *duda de la grumaz*, *duda de la rânză*, *țeava gâtului*, *țeva la grumaz*, *țeavă de la pânțece*, *mațul gâtului*, *mațul stomacului*, *mațul de la stomac* „esofag”, *limba gâtului*, *limba de la gâltan*, *limba din fundul gurii* (*gâtului*), *glicanul gâtului*, *clempușul gurii* (*gâtului*), *popul gâtului*, *clapa gurii*, *clapa din fundu gurii*, *cățelul gurii*, *cățelul din gât*, *dreava gurii*, *gâlca gâtului*, *moșul gâtului*, *nodul gâtului*, *oul gâtului* „omușor” etc.;

forma și compoziția: *coloana vertebrală*, *coroana vertebrală* „șira spinării”;

forma și funcția: *cununa dinților*, *coroana dinților* „gingie”;

forma și destinația: *duda de mâncare* „esofag”, *nodul de'nghițit* „mărul lui Adam”;

forma și poziția: *coloana verticală, coroana verticală* „șira spinării”;

funcția și localizarea: *măselar* „gingie”, *clapa ochiului, plapuma ochiului, plapomă de la ochi, placa ochiului, teaca de pe ochi, acoperișul ochiului, capacul ochiului, cămașa ochiului, pielița ochiului, prapura ochiului, astupușul de la ochi* „pleoapă”, *capacul capului, clapa capului, chitia capului, pleașca capului* „creștetul capului”;

consistența și localizarea: *pulpa ochiului* „pleoapă”;

forma și dimensiunea: *mațul larg* „esofag”, *omușor, omișor, omuleț, omuneț, împărătuș, împărățel, limbuță, limbiță, limbuliță, limba mică* „omușor” etc.

Denumirile care au drept punct de plecare aceeași trăsătură a obiectelor pot fi create, recurgându-se la procedee diferite. De exemplu, denumirile ce au la bază trăsătura „funcție” sunt, după **procedeele de formare**, de următoarele tipuri:

derivate semantice: *râșniță* „stomac” < *râșniță* „mașină rudimentară de măcinat sare, porumb etc.”, *fedeu* „creștetul capului” < *fedeu* „capac” [16, p. 232];

creații sufixale: *respirator* (pl. *respiratori*) „plămâni” < *a respira* + *-tor*, *emistială* „stomac” < *a mistui* + *-ală*, *astupuș* „pleoapă” < *a astupa* + *-uș*, *înghițitoare* „esofag” < *a înghiți* + *-toare*, *creștet* „creștetul capului” < *a crește* + *-et*;

sintagme denominative: *geană de soare* „geană”.

Se cere menționat, în acest context, că cele trei tipuri de denumiri (derivate semantice, creații sufixale, sintagme denominative) sunt caracteristice terminologiei somatice dialectale. Cuvintele compuse (unitățile denominative ale căror componente sunt sudate, precum *botgros* < *bot* + *gros*) lipsesc în acest domeniu onomasiologic.

Datorită capacității obiectelor lumii materiale de a avea mai multe însușiri obiective, precum și a existenței uneia și aceleiași însușiri la mai multe obiecte și fenomene, denumirile lor pot avea drept punct de plecare trăsături foarte diferite. De exemplu, esofagul este numit:

- a) după formă: *gligan, gârlici, dudă* (< *dudă* „canal” [16, p. 305]), *maț, țeavă*;
- b) după localizare: *gâtiță, gâtlej, gâlder, gâterez, gârțiș*;
- c) după funcție: *înghițitoare*;
- d) după destinație: *gârtul (gâltanul) de mâncare*;
- e) după zgomotul produs: *gâlgărez, gârgăleț (gârgălonț), gârgălod (gârgăloz, gârgăloț), gârgăiaz (gârgăiaț)*;
- f) după formă și localizare: *duda grumazului, duda de grumaz, duda la grumaz, duda de la grumaz, duda de la rânză, țeava gâtului, țeve la grumaz, țeavă de la pânțec, mațul gâtului, mațul stomacului, mațul de la stomac*;
- g) după formă și destinație: *duda de mâncare*;
- h) după formă și dimensiune: *mațul larg*.

Procesul de căutare a noilor denumiri, cu cele două etape principale – reflectarea și motivarea – este identic la toți vorbitorii, indiferent de grai sau limbă. Diferite sunt semnele motivante concrete și procedeele la care se recurge pentru a denumi obiectele realității extralingvistice. Analiza onomasiologică permite evidențierea semnelor

motivante comune și a celor specifice unor grupuri lexicale, precum și identificarea tipurilor de denumiri după procedeele de formare și procedeele dominante într-un idiom (limbă, dialect, grai) sau în cadrul unui subsistem al său (în cazul nostru în cadrul terminologiei somatice). Analiza lexicului dialectal sub aspect onomasiologic ne ajută să stabilim și originea diferențierii lexico-semantică în plan teritorial. O cercetare de sinteză ar putea stabili asemănările și deosebirile motivării unităților de nomenclatură la nivelul întregului lexic dialectal și la stabilirea specificului național în exprimarea noțiunilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Pavel V. *Aspecte onomasiologice ale derivării morfematice și semantice (Pe baza ALM/ALRR.Bas.)* // Lucrările celui de-al XII-lea Simpozion Național de Dialectologie. Baia Mare, 5-7 mai 2006. – Cluj-Napoca: Editura Mega, 2006, p. 273-285.
2. Evseev I. *Derivarea semantică și derivarea morfematică* // Analele Universității din Timișoara. Seria Științe Filologice, XV. – Timișoara, 1977, p. 123-128.
3. Bahnaru V. *Elemente de semasiologie română*. – Chișinău: Știința, 2009.
4. Dumeniuc I. Z., Matcaș N. G. *Introducere în lingvistică (cu elemente de lingvistică generală)*. – Chișinău: Lumina, 1980.
5. *Tratat de lingvistică generală*. / Redactori responsabili: acad. Al. Graur, S. Stati, Lucia Wlad. – București: Editura Academiei Române, 1972.
6. Evseev A. *Forma internă: criteriu în studierea confruntativ-tipologică a resurselor frazeologice* // Analele Universității din Timișoara. Seria Științe Filologice, XV. – Timișoara, 1977, p. 128-138.
7. Pavel V. *Cu privire la tipologia motivării unităților de nomenclatură. Pe baza denumirilor populare* // LLM, 1966, nr. 1, p. 33-42.
8. Ducháček O. *Précis de sémantique française*. – Brno, 1967.
9. Ullmann S. *Précis de sémantique française*. – Berne, 1952.
10. Onică-Minciună E. *Despre unele aspecte ale motivării lexicale* // Cercetări asupra graiurilor românești de la est de Prut. – Chișinău: Magna-Princeps SRL, 2010, p. 136-142.
11. Pavel V. *Motivarea lexicală* // Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași (serie nouă), secțiunea III e, Lingvistică, tomurile XLIX-L, 2003-2004, p. 419-422.
12. Iordan I. *Lingvistica romanică. Evoluție, curente, metode*. – București: Editura Academiei Române, 1962.
13. Coșeriu E. *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică* / Trei studii. Cu o prefață de Silviu Berejan și un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel. – Chișinău: Știința, 1994.
14. Pavel V. *Despre geneza varietăților lexicale locale* // Filologia modernă: realizări și perspective în context european. In memoriam acad. Silviu Berejan. / Coordonatori Gheorghe Popa, Galaction Verebceanu. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2008, p. 246-251.
15. Павел В. К. *Лексическая номинация*. – Кишинев: ШТИИЦ, 1983.
16. Ciorănescu Al. *Dicționarul etimologic al limbii române*. – București, 2002.